

Eugenio Montale (1896) — letošnji Nobelov nagrajenec

FALZET Tvojih dvajset let grozi ti, Esterina,
sivo rdečkasti oblak,
ki te polagoma zapira vase.
To vedi in naj te ne plaši.
Potopljeno v čad teman
te bomo zrli, ko močan
ga veter trga ali pa gostí.
Potem iz valujočega pepela
boš stopila, bolj kot kdaj ožgana,
v daljno pustolovščino zazrta,
vsa v pogledu strmem kakor Diana,
ko svoj lok napenja.
Dvajset jeseni se že vzpenja,
ovijajo pobegle te pomladi,
tebi, glej, pozvanja
neka slutnja iz elizijskih višav.
Glasu naj ti ne da, kot bi ti dal
ga ob udarcu počen vrč!,
jaz prosim, naj bi bil
to zate očarljiv
koncert kraguljčkov.

Nejasen jutri naj te ne straši.
Na skali, svetli od soli,
lahkotna se pretegni,
v soncu si telo ožgi.
Podobna si martinčku,
ki prilepljen je na golo skalo:
nad teboj preži mladost,
nad njim v otroški roki travna zanka.
Voda je moč, ki te krepi,
v njej spet se najdeš, obnoviš:
nam se kot alga, kamen v produ zdiš,
kot kakšno vodno bitje malo,

ki ga slanost ne načne in se
le še bolj sveže vrne na obalo.

A končno imaš ti prav! Te nasmejane
sedanjosti naj nič ne zamori ti v duši.
Vedrost ta celo prihodnost obvezuje,
vse utrdbe, kar tvoj mračni
jutri jih premore,
en sam tvoj skomig z rameni zruši.
Vstaneš, se napotiš čez mostiček,
ki pne se prek vrtinčaste gladine:
tvoj profil se zarisuje
na ozadje iz biserovine.
Na vrhu obstaneš pred majavo desko,
potem pa, kot bi te odtrgal veter,
zletiš v objem božanskega prijatelja,
ki ujame te vso nasmejano.

Mi pa te gledamo, mi iz plemena,
ki na zemljó je prikovano.

LIMONOVCI Poslušaj, dvorni pesniki
se gibljejo le med rastlinjem z malo
znanimi imeni: pušpan, kostenika ali primog.
Jaz pa ljubim pota, utrta skozi jarke,
obrasle s travo, kjer v mlakužah
skoraj suhih zgrabijo otroci
kako mršavo jeguljo,
in stezice, ki teko po njihovih robovih
in se spuščajo med šope trsja
in so speljane med limonovce v vrtovih.

Bolje, če vreščanje ptic
ugasne, ko pogoltne ga sinjina:
šepet prijateljskih vejá tišina
le še bolj poudari v zraku, ki se komaj zgane,
in poudari čutnost tega vonja,
ki ne zna odtrgati se od zemljé
in nemirno radost v prsi nam rosi.
Tu vse radostne strasti
se čudežno umiríjo,

tu nam pripada, tudi revežem, naš del bogastva,
vonj, ki ga limonovci dehtijo.

Vidiš, v teh tišinah, ki se v njih stvari
do kraja pomirijo in so skoraj že pripravljene
poslednjo nam skrivnost izdati,
se nam kdaj zazdi,
da napako le odkrili smo v Naravi,
mrtvo točko našega sveta, kak člen, ki ne drži,
odvozlali nit, ki v samo srž resnice
naj nam pot odstre.
Pogled nemirno bega naokrog,
um raziskuje, povezuje in razdira
v vonju, ki poplavlja v šir in dalj,
ko dan blede in hira.
To so tišine, ko v njih človek v sleherni
človeški senci, ki se oddaljuje,
kakšno zmoteno božanstvo uzre.

Toda iluzije ni in čas nas spet popelje
v hrupna mesta, kjer sinjina se odstira
le po koščkih in visoko, med napušči.
Dež zemljó utruje, potlej; zimski
dolčas zgošča se nad hišami,
ugasne moč svetlobi — ob grenkobi v duši.
Pa pride dan, ko skozi odprtino vrat
nam med drevesi kakega dvorišča
zažaré limone, ta zlato zeleni sad,
in se odtaja hlad srca
in v prsih zapreskečejo
njih pesmi,
zlate trobente sončnega neba.

MALI
TESTAMENT

To, kar se ponoči vžiga
v kaloti moje misli,
biserovinasta sled polža
ali poteptani smirek,
ni luč cerkve ne tovarne,
ki naj bi hranila
rdečega kaplana, ali črnega.

Samo to mavrico ti zapustim
lahko kot pričevanje
neke vere, ki vse boje je spoznala,
upanja, ki je zgorelo počasneje
od trde klade na ognjišču.
Ohraniti puder v ogledalcu,
ko bo ob ugasnjenih lučeh
peklensko razživila se sardana
in se kak teman hudič bo spustil
na kak premec Temze, Sene, Hudsona,
mahaje s smolnatimi krili, pol
polomljenimi od napora, in ti rekel: Čas je.
Ni dediščina, sreča tisto,
kar na pajčevini našega spomina
pred monsumskimi udarci bi vzdržalo,
toda zgodovina se ohranja le v pepelu
in trajanje je le ugasnitev.
Znamenje bilo je pravo: kdor ga je opazil,
ne bo zgrešil, spet te bo našel.
Vsak svoje prepozna: ponos
pač ni bil beg, ponižnost prav tako
ne podlost, droben sij, ukresan
tam doli, ni bil sij vžigalice.

JETNIKOVE Tu zore in noči so si domala enake.

SANJE

Cikcaki jat prek stražnih stolpov v dneh
srditih bojev, moja edina krila,
dih severnega zraka,
stražarjevo oko za lino v vratih,
resk trtja orehov, v jami oljnato
cvrčanje — toda slama je zlato
in vinski soj svetilke je ognjišče,
če le ob tebi sanjam se v nočeh.

Odvajanje je večno, brez razloga.

Kdor zataji in podpiše, pravijo,
še lahko uide temu klanju ovc,
saj kdor ječi in očita,
priznava in ovaja, sam zagrabi

za zajemalko in ne konča kot hrana,
bogovom kužnim darovana.

Počasne pameti, ves v ranah
od ostrega ležišča, sem spojil
se z letom molja, ki moj podplat v prah
zdaj melje na kamnitih tleh,
s kimoni izpreminjastih luči,
ki jutro jih obeša prek zidovja,
zavohal v vetru duh po že ožganem
komisu v peči,
pogledal naokrog in mavrice
prebudil na obzorjih pajčevine
in cvetne liste na železnih križih v oknih
in se dvignil, padel spet na dno,
kjer nam stoletje kot minuta mine —

in spet udarci in že spet koraki
in še ne vem, če na pojedini
bom hranil ali hrana. Dolgo čakam,
a mojih sanj o tebi ni še konec.

NAD
NENAPISANIM
PISMOM

Zaradi zor ščemečih, nekaj žic,
ki vanje nam življenje
se ujame, zlepi v ure in leta, danes
delfini v parih rajajo z mladiči?
Ah, da ničesar ne bi čul o tebi,
da bi pred sijem tvojih obrvi
se skrila. Kaj vse bolj važno je na svetu.

Ne znam se skriti ne spet prikazati,
kasni škrlatno rdeča
kovačnica noči, večer se vleče,
molitev je že muka in med čermi,
ki v zrak štrlijo, steklenica z morja
še ni prispela k tebi. Votel val
razbije se ob rtu, v Finisterre.

FIESOLANSKO Tu, kjer zahrbtni čriček vrta
 OKNO obleke iz naravne svile
 in ostra kafra ne prežene moljev,
 ki drobno meljejo med knjigami,
 se ptiček vibasto po brestu pne
 in sonce mračno lepi se med gube
 zaves. Še druga luč je, ki se polni,
 in še drug žar, o moj bršljan škrlatni.

INDIJANSKA Je pa le najin ta razpad večerov.
 SERENADA In je za naju dva ta sled, ki z morja
 se vzpenja k parku in aloje rani.

...

Za rôko pelješ me lahko, če hliniš,
 da si v resnici z mano, če ves nor
 bi daleč ti sledil, in to, kar stiskaš,

...

kar praviš, je, kot kaže, v tvoji moči.

...

Da bi na prag me prikovalo tvoje
 življenje — in da bi lahko posodil
 ti kak obraz, te sanjal živo. Toda

...

to ni tako. Polip, ki med čermi
 izteza črne lovke, ima vso moč
 nad tabo. Ti ne veš, a mu pripadaš.

...

Ti si polip, a misliš, da si ti.

(Iz knjige, ki bo še ta mesec izšla pri založbi Lipa)

Prevedel Ciril Zlobec